

2364

శ్రీ

గ్రంథాలయము

ప్రబోధిని

వహు సంఖ్య.....

శ్రీ.....

శ్రీ కష్టా, గుంటూరుమండల విశ్వబ్రాహ్మణ

సమాజ పక్షమున ప్రకటింపఁ బడు మాసపత్రిక.

ఇందు, నీతి, మత, సంస్కరణ, భాషా, శిల్పవిషయములు చర్చింపఁబడును

సంపుటము. 7. } గుంటూరుజిల్లా, దుగ్గిరాల, } సంచిక. 5.
మే 1915.

గ్రంథ వివరము.

'డీటైల్స్ శలబస్స్' అను ఆంగ్లనామముగల తెలుగుగ్రంథ మొకటి మా కార్యస్థాన ములంకరించినది. ఇందు మొదటి విడుదలగతుల విద్యార్థులకు ప్రబోధింపవలసిన మార్గములు వివరింపఁబడినవి. సంభాషణ, రచన, వ్రాత, చదువుట, చాక్రకరణము, అర్థముగ్రహించుట మున్నగువానియందుఁ దప్పి చ్చులరయు మార్గములు కడు జాగ్రత్తగ వివరింపఁబడినవి. ఇందు పాఠ్యములు గమనింపవలసిన చక్కనివిషయములు కలవు. తెలి రెండవ భాగముగ్రంథకర్త గుండు రాఘవదీక్షితులుగారు, టీచరీ ప్రిన్సిపల్స్, ఎల్. ఎం., గరల్సు హైస్కూలు, గుంటూరు. ఉపాధ్యాయులే లోకమునకు మహావకారులు. వారివిధులను తెలుపుగ్రంథమును రచించుట నిజమైన లోకోపకారము.

పాఠ్యం దూ మ త ము .

ప్రపంచమునందలి అన్ని మతములలో హిందూమతము మిగుల యంతర్ముఖమైనది. ఇతరమతములు ఒక్క-విషయమునుమాత్రముబోధించుచు, ఆమార్గము ననుసరించి నడచుకొనువారి కేమోక్షముకలదనియు,తదితరమార్గముల ననుసరించువారికి నరకముసంభవించుననియు చెప్పుచున్నవి. హిందూమతము అన్ని మార్గములను బోధించును. “యేమార్గముననుసరించి నన్నారాధించినను మోక్షము నిచ్చుచున్నాను. ,, అని శ్రీకృష్ణభగవానుడు చెప్పియున్నాడు. ఎవఁ డేమార్గము ననుసరించినను గమ్యస్థానమొక్కటియే. ఒకవలయుము (సర్కిల్)లో మధ్యవ్రదేశము (సెంటరల్ పాయింటు) నుండి వలయుమువఱకు నెన్నిగీతలు వైన గీయవచ్చును. కాని ఇన్నిగీతలు గీయవచ్చునని నిర్ణయించుటకు రేఖాగణితమువలన నెవ్వరికిని సాధ్యపడదు. యేమార్గముననుసరించి నడచినను మధ్య వ్రదేశమునకే బోవును. క్రీస్తులేక క్రైస్తవమతములేదు. క్రీస్తుదక్క నితరుల నారాధించుట నరకమని ఆమతములో భావము. మహమ్మదులేక మహమ్మదీయమతము లేదు. మహమ్మదునుదక్క నితరుల నారాధించరాదని వారిభావము. ఆయామతము లొక్క-పురుషునిచే జనించినవి. అనగా కల్పింపబడినవి. హిందూమత మపౌరుషేయము. సత్యమే దీనికి మూలము.

ఎవ్వఁడేమార్గము ననుసరించినను తానెవ్వరు? తన కేమి కావలయును? ఇహలోకసౌఖ్యముకంటె పరలోకసౌఖ్యము లతీతములనుటకు కారణమేమి? అని యెఱుంగుచును? అనునవి బాగుగా విచారింపఁబడవలయును. మనశరీరమునందాత్మకలదు. పరమాత్మ వేఱుగానున్నది. అదియే పరబ్రహ్మము. అతఁడు నిర్గుణుడైనను సగుణుడై భక్తులయొక్క ఆత్మను తనయందు లీనముచేసికొనుచున్నాడు. ద్రవపదార్థమగు క్షీరమునకు రూపములేకున్నను మన మేపాతలో పోయుచున్నామో ఆపాత్రయొక్క రూపమునుధరించి మనకు పానయోగ్యమగుచున్నది. ఆతీరుననే పరమాత్మయను మన హృదయమునందాపాది

వలచిన దావమును దాల్చి వశపడి మన ఆత్మను తనయందు లీనముచేసికొనుచున్నది. ఆత్మను పరమాత్మతో లీనముచేసికొనుటకు యోచించిన సంతములభముగానుండునో ప్రయత్నించిన సంతయసాధ్యముగానుండును. పిలవన మనల నానరించియున్న క్రోధాదులు నిర్భేద్యములై మన యుద్యమమును నిలుపుచున్నవి. కాని వానిని భేదింపటకును మార్గముగలదు. క్రోధాదులలోపాటును ఖిదుఃఖములును మనుజుల నానరించియున్నవి. శరీరసుఖమును కాపాడుటకై క్రోధాదులు పకరించుచున్నవి. శరీరసుఖమును వదలుకొనుటవలన నాత్మకు సుఖముకలుగుచున్నది. అకళంకచిత్తముగలవాఁడును ఆశ్రమభక్తిగలవాఁడును శరీరసుఖమును సులభముగా వదలగలడు. అందుకొక యుదాహరణగలదు. మిక్కిలి అసహ్యకరమైనట్టియు నిరుపయోగమైనట్టియు నొకదానిని గురుకట్నముగా కోరబడినరాజు మలయును సమర్పించవలెగా యోగి అంతకంటెను అసహ్యకరమైనది కావలెనని కోరెను. రాజు యోచించి స్వామి తెలిసినది. “ఈశరీరముకంటె ససహ్యమైనది చేయలేదు. ఈశరీరమును మీకు సమర్పింపుచున్నాను” అని చెప్పెనట. అందువలన నతఁడు శరీరసాఖ్యమును వదలుకొనినని భావము. అందువలన శరీరసుఖమును వదలుకొనుట సాధ్యమని తెలియగలదు. ఆత్మకు పరమాత్మను సమీపింపటే సుఖము. ఆదయమోక్షము. అని భక్తివలన గలుగును. భక్తివలన మోక్షమును జ్ఞానమువలన సంతయమును సుభంకిండును. సంతయాత్మ నాశముమీడఁబడును. అనువిషయము లేమాగ్గము ననుసరించి నడచినను బోధపడునటుల న హిందూమతము ప్రస్తుతమనఁబడును.

అన్నిటికంటె నీ మతిభక్తులను బాగుగానేజిగి, ఆశ్రమభర్తృమలను యథానిధి నానరించి, తమ విద్య, బుద్ధిబలములను లోకోపకారమునకువినియోగింపటకు పితాగుప్తయొన్న కొందఱు జ్ఞానులయశీశ్రామ మొక్కటి గ్రహించనగును. శ్రీతోష్ఠములు సమము. పుణ్యపాపములు సమము. వినేకా వినేక కములు సమము. అందఱికి గమ్యస్థాన మొక్కటియే. పుణ్యము చేసినవారును పాపముచేసినవారును సమానములను ననుభవించుట, సుకృతముల గ్రహణముల నొనరించి

సవారికిరువురకును జన్మలేదు. ఉండుననుభావమున ఘననీచములు లేక సమానపదవి ననుభవింతురు. వెంకటరామశర్మ సచ్చిదానందస్వామి మున్నగువారీయోవన్యాసములవలన చాలవఱకీభావమే బోధపడినది. ఇచటనే హిందూమతము వివేకమైనదనువారి యవివేకము తేటపడగలదు. ఒకచోట పాపకార్యములు చేసినవారికి నరకమును, సత్కార్యములను చేసినవారికి పుణ్యమును సంభవించుననియు, వేటొకచోట పుణ్యపాపములకు సమానఫలమునుటయు యవివేకమున బడవచ్చునుగదా కాదు. ప్రపంచతత్వమును రమణీయముగ నడుపుట కిది ముఖ్యమార్గము. దూషిండుటవలన గాని ధ్యానిండుటవలన గాని ఈశ్వరనామ ముచ్చరించవలయునని మనవారి భావము. దేశమున నెన్నిమతము లుండునో అంతిశ్రీఘ్రముగ నభివృద్ధిజెందునని వివేకానందుడు నుడివియున్నాడు. అనేకమార్గముల నవలంబిండుటవలననే హిందూమత ముత్తమోత్తమమని చెప్పదగియున్నది. మతిమునకును రాజ్యమునకును మిగుల సంబంధముగలదు. రాజ్యము మతము ననుసరింపనిచో పరస్పరగుణహీనముగ నుండును. హిందూదేశముయొక్క పూర్వపుణ్యమును, మతములయొక్క సంఖ్యను నొక్కసారి నమరించినయెడల, మొత్తముమీద హిందూమతము ప్రపంచమునందలి అన్నిమతములలో నుత్తమమైనద తెలియగలదు.

63 అ॥వృ. పారావత ఔద్రఘృతోపమావా ౧౦
ఔమస్యవస్త్రస్యచతుల్యవర్ణా
యాసోమవల్ల్యాశ్చ సమానసూపా
సాప్యశుభోయం కురుతేక్షయంచ ॥౧౦౮॥

అ॥ పాపరక్షిట్ట, తేనె, నెయ్యి, ధనశవస్త్రము, తిప్పతీగ వీటి
వర్ణముగల తాళ్లుండుచోట ద్రవ్విన నం దపోష్యంబగు జలంబుండు.

64 అ॥వృ. తామ్రేన్సమేతా వృష తైర్విచిత్రే
రాపాండుభస్మోప్రిఖరానురూపా ౧౧
భృంగోపమాంగుష్ఠిక పుష్పికావా
సూర్యాగ్నివర్ణాచ శిలావితోయా ॥౧౦౯॥

అ॥ ఎఱ్ఱనిమ్మకాయలును, నానావిధవర్ణములును, తెలుపుబూడిదె
గాడిదె, చీటివర్ణంబులును, సూర్యగ్నుల వర్ణంబునుగల తాళ్లుండు
చోట జలంబు లుదయింపదు.

65 అ॥వృ. చంద్రాతపస్ఫటిక మాక్తిక హేమరూపా
యాశ్చేంద్ర నీలమణి హింసులకాంజనాభాః
సూర్యోదయాంశు హరితాశనిభాశ్చయాస్సన్య
స్తాశ్శోభనామునివచోత్రసువృత్తమేతత్ ॥౧౧౦॥ ౧౨

అ॥ వెన్నెల, స్ఫటికములు, ముత్యములు, బంగారు, వెండి, నీ
లమణులు, ఇంగువ, ఉదయించు సూర్యుని కిరణములు, హరిదళము,
వీటి వర్ణంబులుగల తాళ్లుండుచోట ద్రవ్విన మంచి యుదకంబు లుద
యింపదు.

అప్ర. ఏతాహ్యభ్యేద్యాశ్చ కిలా శ్చివాశ్చ
యత్రైశ్చనాగైశ్చ సదాభిజ్ఞాః
యేహంవ రాష్ట్రేషు భవంతిరాజాం
తేమానుస్మర్త్యైర్నభవేత్కదాచిత్ ॥౧౦౧॥

అ॥ వైశజ్ఞేషీన సీపాపాణంబులు మంగళకరంబులైనవిగను, య
క్ష నాగులచే నేవింపబడుచుండునవిగను, భేదింపందగనివిగ నుండుటచే
నివి యేరాజుల రాజ్యంబునందుంటున్నవోఆదేశంబునందనావృష్టిభయం
బు సంభవింపదు. ఇకి తాళ్లంబగల్గు విధంబును వివరించెద;—

అప్ర. భేదంయదా నైతి శిలా తదానీం
పాలాశకామైస్సహతిండుకానాం
ప్రజ్వాలయిత్వా సలమగ్నివర్ణా
సుధాంబుసిక్తా ప్రవిదా రమేతి ॥౧౦౨॥

అ॥ వావీకూపాదులొనర్చు కాలంబున బగల్గు నశకశ్యంబగు పా
పాణంబులుండెనేని నాతాళ్లమీద మోదుగకట్టెలు తుమికికట్టెలు వీటి
ని చేర్చి అగ్నినునుచి యెచ్చగనగునటుల ప్రజ్వలించుండేసిపిదప సున్నపు జ
లంబుచే జల్లాల్చిన నా పాపాణంబులు పగులును.

అప్ర. తోయంశృతం మోక్షకభస్మనానా
యత్సప్తకర్తవ్యః పరిషేచనంతే
కార్యంశరక్షారముతం శిలాయాః
ప్రసోభితవం పహ్నివిషేషిభాయాః ॥౧౦౩॥

అ॥ మఱియు పూర్వమువలెనే మోదుగకట్టెలు తుమికికట్టెలచే
తాగులంగాల్చి మొక్కపుచ్చెట్టుకట్టెలను భస్మంబుగావించి దీనిని నైనను

దర్శలభస్కంబు నైనను, ఉరకంబున నైచి చక్కగకాచి యాజలంబును
పైనకాల్చిన రాఘలపై యేడుమారులు జల్లిన నవి శిశ్న పగులును.

71||పు. తక్రకాంజకసురాస్సకుభుత్థాయోజితాని బదరాణిచరస్మిన్
నవ్రాత్రముపితాస్యభిరస్తాహారయంతిహిశిలాం పరిషేకై

అ|| మఱియు నుడకంబున మజ్జిగ, కలి, కల్లు, ఉలనలు, శే
గుకాయలు వీటినిజేర్చి చక్కగకాచి పామాణాబులందు బాసి యేడుది
నములు నివ్రురబెట్టినను నారాగ్నపగులును.

72||పు. నైంబం పత్రం త్వక్చనాశంతిలానాం

నాపామార్గం తిందుకంస్యాన్మదూచీ

గోమూతైఃకాశ్వాభిః క్షూర ఏషాం

వట్కృత్వోత్తస్తాపితోభిద్యతేశ్చా ||౧౧౧||

అ|| మఱియు వేపాకు, వేపేపట్ట, మవ్వలకాడలు, ఉత్తరకట్ట
తుమికిపట్ట తిప్పతీగ, వీటిని భస్కంబుగావించి ఆవ్రవంచితిమునందు నైచి
వుడఁ బెట్టి నా గోమూత్రంబును పామాణాబునందుబోసి ఆలంబనములు
వూరబెట్టిన నా తాగ్న భేదించబడు.

73||పు. ఆర్కం పయోహ్యుషా విషాణమపీనమేతం

పాదానతాఖిశకృతాచయుతం ప్రతేషః

టాకస్య శైలమథితస్యతతోస్యపానం

పశ్చిమ్నోత్తస్య నైలానుభవే ద్విఘాతః ||౧౧౨||

అ|| మఱియు శిశ్నపాలు, శృంగిభస్వము పావరచరకాటికలు
ఏలక పెంటికల, వీటిని నవ్వున నూనెతో మార్చిచి ఆయధమ లకు తే

పనము చేసి వానబెట్టి నా యాయుధములచే తాల్లంబగల్గినను పదున్ను
కొరవడకుండును.

అ॥ వృ॥ ఖారే కదళ్యామధితేనయుక్తే
74 దినోషి తేపాయితమాయసంయత్
సమ్యక్చితం చాశ్శని నైలిళంగం
నచాస్య లోహేష్వపితస్య కాంఠ్యమ్ ॥౧౦౭॥

అ॥ అరటిపట్టలను గాల్చిన భస్మమును మజ్జిగలో వేసి కలిపి
ఆయుధములకు నెఱ్ఱగకాల్చి యందు నైచి యొకదినము యూరబెట్టి నా
యాముఖములచే తాల్లంబగల్గినను, నితర లోహములయందు బ్ర
యోగించినను వాడిచేడకనుండు ఇన్త చెరువులనిర్మాణవిధినివక్కా
డేంచెడ;—

75 శ్లో॥ సాలీసాగపరాణితాంబుసుదిరం దక్షేలయామ్యోత్త
రాక్షణ్యోలైరనదార సుతిమరుతాసాప్రాయశః ప్రేరితైః
తాంచేదిచ్చతినారదారుభిరపాం సంపాతమానారయే
తాపాణాంభిరేచవాతతిచయం క్షుణ్ణం ద్విపాశ్వాదిభిః॥

అ॥ చూర్ణపదమరలుగ కట్టలుగట్టిన నాచేరుప్రసంగం బహుకా
లము జలంబుండు. దక్షిణోత్తరంబులుగ చెరువులకట్టలుగట్టిన పడమ
టగాలి కొట్టుటచే నలులు తేబడి నవి శిథిలంబులగు. కావున చెరువు
కట్టలను మిగిల బంబుల కొయ్యలచే నెసను, పాపాణాంబులచేనలు
నను, ముందుక్కు ద్విధంబుగ నిండునలు సీట్టి వెనకప్రక్క మట్టిచే
సి ఏరునలు మొదలను నాటి చేడొక్కించి గట్టిపరచవలయు.

76. ఆ! వృ. కకుభవటామ్రప్లవ కదంబై
స్సనిచుల జంబూవేతససీమైః
కురవకతాలాశోక మధూకై

ర్వకశ విమితైశ్చాన్వతతీరామ్ || ౧౦౯ ||

అ॥ వంకమద్ది, మట్టి, మామిడి, జువ్వ, కడిమి, ఎఱ్ఱగన్నేగు, నేరేడు
ప్రబ్బలి, వేప, యజ్ఞగోరింట, తాటి, అశోకము, ఇప్ప, పొగడ, ఇచ్చి,
మొదలగు వృక్షములును చెరువుకట్టలపైనుంచవలయును.

ఆ! వృ. ద్వారంచ నైర్వాహిక మేకదేశే
77 కార్యంశిలాసంచితవార్తమార్గమ్

కోశస్థితం నిర్వివరం కనాటం
కృత్వాతతః పాంసుభిరావపేత్తమ్ || ౧౧౦ ||

అ॥ మఱియు తాళ్లతో గట్టిగా కట్టబడినదిగను సున్నము చక్క
గా పూయబడినదిగను సుగులు లేని కవాటములుగలదిగ నుండు జల
ద్వారములను నొనర్చి యుండపై మట్టివేయవలయు. ఇక శాస్త్రో
క్రతుకు నక్షత్రములు వివరించెద;—

ఆ! వృ. శ్రవణశ్చానూరాధాతిష్యభనిష్టోత్తరాశి రోహిణ్యః
78 శతభిషక్త్యారంభే కూపానాంశస్యతే భగణః || ౧౧౧ ||

అ॥ శ్రవణము, అనూరాధపుష్యమి, భనిష్ఠ, ఉత్తర, ఉత్తరాషాఢ,
ఉత్తరాధాద్ర, రోహిణి, శతభిషము, ఈ నక్షత్రములయందు బావులు
ద్రావ్యన సుభముగలుగు. ఇక దిక్కుల నిర్ణయము వదిలి చెద;—

79. ఆగ్నేయే యదికోణే గ్రామస్య పురస్యచాభవతి కూపః
నిత్యంకరోతి దాహం జలమపి తస్మైవ చుచలంపాయః

నిర్యతిశోణేజాలక్షయంచవనితాక్షయంచ వాయవ్యే
దిక్ప్రయమేతత్త్యక్త్యాశేషాస్తుశుభావహః ప్రోక్తాః ॥౧౨౨॥

అ॥ గ్రామమున కైనను, పురమున కైన నాగ్నేయదిశయందు బా
విత్రవ్విన నందు జలము లస్థిరములుగటయుగాక సంతాపమును గలుగజే
యు. నిర్యతిదిశయందు త్రవ్విన పుత్రనాశనమును వాయవ్యదిశయం
దుత్రవ్విన భార్యనాశనమును గలుగుకావున నిమ్మాడుదిశలను వదిలి ని
తరదిక్కులయాదుత్రవ్విన శుభమువాటిల్లు.

౨౨ అ॥ వృ॥ కృత్వాచరుణస్యబలింపటవేతసకీల కంసిరాస్థానే
కుసుమైర్గ ధైర్థ్యమైస్సంపూజ్యనిధావంతోత్పిధమమ్ ॥౧౨౩॥
ఇతి శ్రీ వరాహవిహితకృతౌ బృహత్సంగీతాయాం జలార్గళ
శాస్త్రోద్ధనంనాను చతుః పంచాశోధ్యాయః

అ॥ ఇటుల శుభనక్షత్ర శుభదిశలయందు వాపీ కూపాదుల ని
ర్మాణముజేయుచే ప్రథమంబున వసుణబలి గావించి జలనాడి వెళ్లు
మార్గంబున మట్టికూటమైనను, పబ్బలిగుంటయును నాకి దానిని
ప్పుంబులచే బూడిచి ధూప దీప కైవేర్య తాంబూలము లొసంగి పి
దప వాపీకూపాదులనిర్మాణముజేయవలయు ఇటుల జేసినశుభంబుగలుగు

ఇస్తు వరాహవిహితాచార్యులచే రచియింపబడిన
జలార్గళశాస్త్రము ముగిసెను.
మంగళం భవతు.

ప్రీతి

“పంచసిద్ధాంతికా, బృహజ్జాతి” కాదిగ్రంథములను రచించిన వరాహమిహీరునిచే రచింపబడిన దృగార్థశాస్త్రమునకు యిటీవల నాకుదొరకినది. భూమిలోపల సంతిదూరమున జలముండునో ఏమో ప్రదేశములందు జలముండునో నిందువర్ణింపబడినది. ఈగ్రంథము నందు ౧౨౩ శ్లోకములుగలవు. ఈగ్రంథము వరాహ మిహీరునిచే రచింపబడినదా లేదాయని చర్చించుటకు సాధనములేమియును లేవు. ఇందు కొంతభాగముసారస్వతమునిచేతను మఱికొంతభాగముమనువు చేతనుచెప్పబడగా వరాహమిహీరునిచేరచింపబడినటులనీగ్రంథమువల నడెలియగలదు. ఈగ్రంథమునందు వర్ణింపబడినటులజలము పడునో పడదో చూచి తమ యనుభవమును లోకులకుఁజెల్పి వ్యవసాయాభివృద్ధికిఁబోష్యుడు మా చదువరుల కర్తవ్యమై యున్నది. రచించి ప్రకటించువారికంటె శోధించి యనుభవములోనికిఁబెచ్చువా రరుదుగా నుండుటవలననే దేశశిల్పములు చాలవఱకుక్షీణించినవి. మాయొద్దగల ననేక శిల్పగ్రంథములలో దీనిని ఆంధ్రులు పరిశీలింతుడుగాతయని తొలుత ప్రకటించుచున్నారము.

వడ్డేపాటి నిరంజనశాస్త్రి

(పూర్వ సంచికానుబంధము.)

రాజశేఖరుడు వానికి గొంతధనమునిచ్చి యొప్పించి, తన వస్త్రములను వానికిచ్చి వానిబట్టలను దాను దీసికొనెను. విందునకై బోవుచుండెను.

15. విందు:—రాజశేఖరము బైరాగివేషముతో రాజనగరు సమీపించెను. విందు ప్రారంభమైనది. ద్వారమునొద్దనున్న భటుడు వీనిని లోనికి బోనీడయ్యెను. అంతట నిత డా భటునెత్తి కందకమున బడవైచి లోనికి బోయెను.

బిచ్చగాండ్రును, బైరాగులును జాలమంది పానపాత్రలను బట్టుకొని పానకమునకై జూచుచుండిరి. రాజశేఖరమును వారిలోగలిసికూర్చుండెను. అంతట రాగలత నెమ్మదిగవచ్చి చెలిక తైయొకతె అందిచ్చుపాత్రతో పానకము నందజీకిని వడ్డింపుచుండెను. రాజబంధువులకు వడ్డన ప్రారంభించినది. ఆ సమయమున బైరాగి యొకడు “ ఓ మహారాణీ! ఈశ్వరసేవకులయ్య; మమ్ముజూచుము, నీకోరిన వరుడు లభింపగలడు. మహాదృష్టవంతురా లయ్యెదవు మాకు పానకము వేగిరమిమ్ము ” అని కేకలు వేసెను.

ఆదేశమున బైరాగులయొడ గొంతము హెచ్చు. వారిని గద్దించి కొట్టితిట్టి అవమానింపట దోషము. వారివృత్తిజేసినయెడల దేవుడు తృప్తిసొందునని నమ్మకము. కావున రాగలత భటుడున్న బైరాగికి వెంటనే పానకము నిచ్చినది. “ మహారాణీ! నీకోరిక తప్పక సిద్ధిండును. నీ పెండ్లిమహేశ్వరము సాటిలేనిదై వెలయును ” అని బైరాగి బడలిపోయెను. అందఱును వానిని చంచలచిత్తుడని భావించి విశేషించి విచారణజేయనొల్లక యూరకుండిరి.

16. పెండ్లి:—పెండ్లివారందఱును వచ్చిరి. రాజబంధువు లందఱును సభనలంకరించిరి. పెండ్లికుమారుడు పెండ్లికుంటపమున గూర్చున్నాడు. లగ్నసమయమైనదని బ్రాహ్మణులు వేగిరపెట్టుచున్నారు. రాగలత బైరాగిమాటలదలంచి తహతహపడుచున్నది. వానిరాకకై దేవుని వేడుచున్నది.

ఆకస్మికముగ రాజశేఖరము పెండ్లిమంటచమున నుజ్జికినాడు. పెండ్లి వీటమీదనుండి పెండ్లికుమారు నావలకు దొర్లించినాడు. క్షణకాల మందఱును వెజగువడి దూడపాగిరి.

అక్షరూపుడు వీనినిగర్లించి కోవముతో “ఓరీ! నీవేలవచ్చితివి? నీకిక్కడ నేమిచగిరి” యని యడిగెను.

“నావధువును (పెండ్లిమాతురును) వెదకుకొనవచ్చితిని. ఆమెను మీరు నాస్వాధీనముచేయరేని మీప్రాణములు నాస్వాధీనమగును” అని రాజశేఖరుడు పలికెను.

అంతట నందఱును గోవముతో వానిపైబడిరి, ఇదంతయు గనిపెట్టిచూచుచున్న విజయుడు రాజశేఖరముచే టవచ్చిన వేయమందికిని సన్న చేసినాడు వారు వాకిటనే గాచియున్నారు. క్షణకాలములో పోరు భీకరమైనది. క్షణకాలములో పెండ్లిమంటచమున పెండ్లివారు లేరైరి.

17. రాజశేఖరము తనదరిత్రనుబెప్పట:—అక్షరూపునాకగ్రహీతముమీద గూర్చుండ నట్టి రాజశేఖరము వేరికదానిపై గూర్చుండి తనదరిత్ర నిల్లుచెప్పెను.

నేను నుదేశపురాజగు అలఘురాజు కొమారుడును. నేను క్షత్రియుడను. దొంగలు నన్ను నా పంక్తిమమండి స్నేహితులను దీసికొనిపోయి సముద్రములోవేశించిరి. నీవు మమ్మింకను దయతోబానితివి. మంచివిద్యల నేర్పించితివి. శూరులనుజేసితివి. నీవు నావారెవరో నాపై నేరములబెప్పియుండును. నావర్తనము నింద్యమని నీవు నాంబించియుండువు. రాగాలతకు నాపై ప్రేమగలదు. నాను నామిష్టప్రేమగలదు. మేము నీయాజ్ఞలేక వివాహమాడదలంపలేదు. నీయాజ్ఞకొరకు యుపాయముల నాలోచింపునంటిమి. నీవకారణముగ గోపించి నన్ను దేశమునుండి తఱచి వేసితివి. ఇక నీవు నాకామెసియకతప్పదు.

“మఱియు వినుము. నీవు నాకు తగునహాయుజ్జేయుము. నాతోడరత వాలిదీవియొప్పులు వేపునూరు. నీవును కొండజీనింపుము. నేను కొద్దికాల

మలోనే నుదేశమును మఱలజయించి, దొంగలను దఱిమివేసినట్లును. అప్పుడే నీవు రాగలతకును నాకును వెండిచేయవచ్చును. , ,

ఇట్లును నక్కడ దావుననిలిచియున్న రాగలతను చేబట్టుకొని దీసికొనివచ్చెను. ఇద్దరును రాజనొద్ద మోకరించిరి. రాజు ప్రేమమీర వారి నాశీర్వదించెను.

18. స్వదేశమునకై ప్రయాణముచేయుట:—రాజశేఖరము కొంతసేన నుదీసికొని విజయము వెంటరాగా స్వదేశమునకై ప్రయాణము సాగించెను. విమరుని హుళిలువలేదు. అతడును వారితో పోగలవలేడు.

సేనలు సుదేశమున బ్రవేశించినతరువాత వారి నొక్కచోటనిలిపి విజయమును రాజశేఖరమునుమాత్రము నగరునకై బోసాగిరి. శ్రోవలో నొక రాజపుత్రభటుడు చెట్టుక్రింద నిద్రింపుచుండెను. అతనియాకారమునుబట్టి తమదేశియుడని వీరు నిర్ణయించిరి. అతడు ముసలివాడు. కవచాదులను దొడిగికొనియుండెను. పూర్ణముగ నానవాలువట్టుటకు వీలులేకుండెను.

రాజశేఖరమతనిని కొట్టిలేపెను. “నీవెవ్వడవో సుదేశియునివలెగా నింపుచున్నావు. నీవీ దొంగలసేవిందుటేల? నిన్నిప్పుడు చంపివేయవలదా? ఇంత నీదుడవైతివేల? , , అనియడిగెను.

అతడు “అయ్యలారా! నేను ముసలిని. నాకీసేవ యిష్టములేకున్నను జేయలవసినవచ్చినది. నాకునన్నున రాజశేఖర రాకుమారునినిలిపి సేవింపుచున్నాను. ఆయన యెప్పుడో వచ్చితిరును. ఇంత యాలస్యముచేయుటేలనాయని ఆశ్చర్యపడుచున్నాను. ఈదొంగల నశయెప్పుడు బాబుదొంగదా! నాకు విజయమును కొమారుడుండెడివాడు. అతడొక్కడే పుత్రుడు. అతడును రాజపుత్రునితోడ నున్నాడు. వాని నొక్కసారి చూచినచో నేను సుఖముగా చావగలను. అదియే నాచివఱికోరిక , , అనివలికెను.

19. తండ్రికొడుకులు:—“ఓ శూరాగ్రేసరా! ఇంక సంతోషింపుము. ఇరుగో రాజశేఖరమును విజయమును నిక్కడ నున్నారే! అని రాకుమారుడు వలికెను.

విజయుడు గట్టిఁజేసిననుండి దుమికి తండ్రికి వందనముచేసెను. తండ్రియు వానిశిరమునునిమిరి వాని నాశ్చర్యపఱచెను. అందఱును సంతోషములతో బాష్పములవిడిచిరి. ముసలివాడు రాజశేఖరమునకు సాగిలవడబోగా రాక్షసుడు డతినినాసి, కొగలించుకొని ఆదరించెను. “నీవు నాతండ్రిన్నేహితుడవు. నాకు ఎందుడవు,, అనిచలికెను.

“అన్నలారా! మీరీదేశస్థితి తెలిసికొనవచ్చినట్లున్నది. మీసేనలెక్కడో పిలయాలస్యము. రాణి గుణవతి జీవించియున్నది. ఆమెను సేవించుటకే నేను దొంగలసేవయందు నిలచినాను. మీరాక కామెయెంతయు సులభమిందును. ఈదొంగలను జంపకుండ మీరామెను జూడజాలరు,, అని ముసలివాడు చెప్పెను.

రాజశేఖర మొకశంఖమునూడెను. సైనికులందఱును వేచేగవచ్చిరి.

20. తల్లిదర్శనము:—రాజశేఖరమును, విజయుడును సేనలనడుపుడు స్వల్పకాలములోనే దొంగలను జంపివేసిరి. కొండఱినిదఱిమివేసిరి. దొంగలనాయకుడు విజయునిచే జచ్చెను.

అంతట జయశ్రీలురు దేవాలయమునకేగి దేవినిదర్శించిరి. జయమునొసగినందుకు దేవికి వందనములర్పించిరి. విజయుడును రాజశేఖరుడును రాణి గుణవతియొద్దకేగిరి. ఆమెనుజూడగానే వీరు సాష్టాంగము వందనము లాచరించిరి. వీరినిజూచినందుల కామెయు నామెనుజూడగలిగినందులకు వీరును కడు సంతోషించిరి. వీరి యానందమును వర్ణింప మాచేతగూడు.

“తల్లీ! నేనింతవఱకు నాలస్యముచేసినందులకు క్షమింపుము. నమయమువేచియుంటిని. ఇప్పుడు నీకోరికను ఫలించచేయగలిగితిని,, అనుచు రాజశేఖరుడు తాను దొంగలరాజునుండి తిరిగి దీసికొనగలిగిన కిరీటము నామెపాదములకడబెట్టెను.

ఆమె కడు సంతోషించి, దానిని వానిశిరముననుంచి ఆశ్చర్యపఱచెను.

“జననీ! నీవు నీకుమారుని జూడగల్గితివని ఆనందింపునున్నావు. నిన్నింకను నానందింపజేయునున్నాను. నీకు ముద్దులకోడలిని దెచ్చెదను. ఆమె సేవలనందుటకు నీచెంతయు సంతసింతువు,, అని రాజపుత్రుడు వలికెను.

21. విమతుడు రాగలతను బెజుబెట్టుట:—రాజశేఖరుడు వెడలిపోగానే విమతుడు చాలమంది పనివాక్రమజేర్చి నడిననుద్రములో నొకకోటను గట్టించెను. కొంతకాలమునకతడు అక్రూరునిదగ్గఱకువచ్చి “మహారాజా! రాజశేఖర శూరశేరి ను దేశమును జయించినాడు. అక్కడ నల్లరులు లేకుండ రాజ్యమును గాపాడుచున్నాడు. ఆయిన వెంటనేవచ్చుట కిష్టపడలేదు. కావున రాగలతాదేవిని దోడ్కొనిరమ్మని నన్నంపినాడు., అనిచెప్పెను.

అక్రూరుడు రాగలతనుబంపుట కిష్టపడి యామెను ప్రయాణముగఁగొనెను. ఆమెకు వానిపై ననుమానముగలదు. వానివెంటజనుటకు నిష్టపడలేదు. విమతుని మాయవాదనలకును తండ్రియానతికిని వేరుచెప్పలేక రాజశేఖరుడు వానినంపినమాట నిజమేమోయని యనుకొనుచును రాగలత ప్రయాణముయ్యెను.

రాజశేఖరుడు అక్రూరునిరాజ్యమునకు వచ్చునప్పుడు సముద్రములో కోటనుజూచుట తలస్థించినది. యేదొంగలరాజు కట్టించెనని తలంచెను. అక్రూరునినగరునకు రాగానెవిమతుని మోసముతెలిసినది. వెంటనేసముద్రములోని కోటమీది కతడు బయనమైనాడు.

22. కోటముట్టడి:—రాజశేఖరుని చెలికాండ్రలో విమతుడుగాక నదు నొకండుగురుగలరు. వారు అక్రూరునియొద్ద శూరులైయుంట మీ రెఱుంగదురు. వాఱందఱును రాజశేఖరునితో బయలుదేరిరి. వారు సముద్రములోని కోటకై బ్రయాణముసాగించిరి.

కొంతకాలమునకు వారి క్కొట కనుపించినది. తనతోడరున్నవారిని దూరమునలిపి రాజశేఖరుడు ఒంటరిగ చిన్నపడవలో కోటదక్షిణ వెళ్లెను. అతడు ఆయుధములను దీసికొనిపోలేదు. ఒకత్రాటినిమాత్రము దీసికొనిపోయెను. దానిచివర నొక గాలముకట్టబడియున్నది.

ఇట్లు కోటవాపునకుబోయి యతడు దానిమట్టును దిరుగుచు శంఖమునూ
దీసినాడెను. విమతు దాచిత్రతప్పునినవిని యొకటిటిలోనుండి తలవెలువలికిబె
ట్టఁజూడసాగెను.

తల్లెడమ రాజశేఖరుడు గాలపుతాని నెగుఱవేసెను. ఆగాలము విమ
తునికిలతమున దగుల్కొనెను. రాజశేఖరుడు వానిని దిగలాగగా నదిడుక్రిం
దిజబడెను.

రాజశేఖరునిశంఖము మఱలమోగినది. విజయుడును తక్కినశూరులు
ను సునలును గోటమముట్లు చేసిరి.

వి. విజయుఁడను. కోటలోనివారికిని వెలువలివారికిని చాలశేపు యు
వమునతోగి. . . . . రాజశేఖరమునకే విజయుఁడు లభించినది. కోటవా
పుని . . . . . శత్రువుకోటనుండి తప్పించబడెనది.

విమతుని కాలుశేతులు గట్టివేసి ఒక చిన్న పడవయందుంచెరి. ఆకలి
చేత కాలుకట్టు నడిసముద్రమున వానిని విడిచివేసిరి. రాజశేఖరము త
నెన్న హితులు వెంటఁగాగా రాగలతను దీసికొని ఆశ్రూరునియొక్క బోయెను.

గొప్పవేమకతో రాజశేఖరునకును రాగలతకును పెండ్లిచేయబడినది.
ఆశ్రూరుని ఆశీర్వాదములతో వారందఱును బయలుదేలి రథనాలదీవి
లోగిరి అక్కడ విజయునకును ఆ రాజుకుమార్తె సునీలకును పెండ్లి జ
రిగినది.

క్రొత్తవధూశరులును వారిస్నేహితులును, మహానందముతో సుదేశమున
కేగి పాణిగుణవతిని ప్రజలందరికిని సంతోషమునొడఁగూర్చి కొలదిదినములకే
రాజశేఖరునకును రాగలతకును పట్టాభిషేకమహోత్సవము జరిగినది. దేశ
మున సాఖ్యముపాదుకొనినది అందరును మునుననుంజిరి.

శిల్పకళాశాల.

దక్షిణయిండియాసంఘ సంవత్సరోత్సవ సందర్భమున ఈ ఏప్రిలు 10 తేదీ శనివారమునాడు ప్రభుత్వమువారి శిల్పకళాభాగి కార్యగృహము. ఎమ్ కామసుందారావు శిల్పకళాశాల యొక్క టీ స్థాపించుట యవసరమని నుడివీయ న్నారు. వారి నుడువుల గొప్పంటి నీదిగువను బొందుబడి దెవము.

పాశ్చాత్యదేశములందు శిల్పులు త్రివిధశిక్షలనందుచున్నారు. ప్రథమమున వారు సామాన్యవిద్యను పాఠశాల నభ్యసించును. అనుపిమ్మట బేరెన్నిక గాంచిన శిల్పకళాశాలలందు మూడువత్సరములు విద్యాభ్యాసము చేయవలయును. అందు మొదటిసంవత్సరమున శిల్పశాస్త్రపరిచావ విధానముగూర్చి యువశాసనము లీచుబడును. నిర్మాణపుటపరములను, శిల్పశాస్త్రములవలన గల్గుచూర్పులును, పరిసరముల యనుగుణ్యమును నాయూ శిల్పవిధానముల నెట్లు నిర్ణయింపును, పరిసరమునకు దెచ్చును, శిల్పముల నిర్మాణము, సమగ్రముకల్యాణాశక్తిని భావనను నభివృద్ధికి దెచ్చునో వారికి బోధింపబడును. ఆకాలమున నిర్మించబడుచుండు భవనరాజముల దర్శించునవకాశములు గల్గింపబడుచుండును. ప్రతివిద్యార్థిని దశస్వంతభావన ననుసరించి యూహలు జేయుటకును చిత్రభావసమీకరణము గావించుటకును శ్రోత్వాహమొనగబడును. చిత్రలేఖనములన వివిధశిల్పనిర్మాణ పరిస్థితుల దుపించి గ్రహించునటుల శిల్పవిద్యార్థులు శిక్షకులగుదురు.

కడమ కెందేమిలందును శిల్పవిద్యార్థులు ఉన్నతశిల్పవిధానములను శిల్పశాస్త్రపరిశ్రమను, పురనిర్మాణవిధానమును శ్రేష్ఠకల్పనమును నేర్చుదురు, ఇదంతయు బూర్తియైనవిమ్మట హాగోక శిల్పకళాభాగివారిద్ద సాక్షాదవిధానముల నేర్చుకొని యనుభవమునుసంపాదించును. అనుపిమ్మట వారు స్వయంభూగ శిల్పశాలల కెలకొలుపుట, ప్రభుత్వము వారి యుద్యోగముల గ్రహించుటో నిరయింపకొందురు.

ఈ దేశమునందు ప్రభుత్వమువారు శిల్పశాఖాధికారిని నియమించుటచేత ను విద్యార్థివీతనముల నిర్బుటచేతను శిల్పమునకు గౌరవపడవి నంగీకరించియు యున్నాడు. అయినను వీరిచే శ్రోత్వహించబడు శిల్పము ఉద్యోగాలయుముల కును ప్రభుత్వమువారికి సంబంధముగల వివిధములగు కట్టడములను నిర్మించునంతవఱకు సంబంధించినదేకాని శాస్త్రాభివృద్ధికి దోడ్పడజాలదు. ఈవిషయము పాఠశాల భవనములు, విద్యార్థిభవనములు, భోజనశాలలు మొదలగువాని రూపనిర్ణయముల బరిశీలించిన దేబపడగలదు.

పూర్వము దేశీయశిల్పము మహాన్నతవశయందున్నదని యిచ్చిటి దేవాలయములు మొదలగు నుత్తమ భవనములే గానున్నవి. తిరిగిఆయున్న తదశకు శిల్పమును దీసికొని వర్చుటకునువృద్ధిచేయుటకునుశిల్పకళాశాల యొకటి యవసరము. ఇప్పుడు యింజనీయరింగు కాలేజీలో చదువువారిలో నుండి యు సహజముగ చిత్రలేఖనము మీదలగువానిలో నభిరుచిగలవారిలోనుండియు విద్యార్థులను శిల్పకళాశాలకు రప్పించవచ్చును. శిల్పశాస్త్రము నిటుల నుద్ధరింపవచ్చును. ఈ కళాశాల ప్రభుత్వమువారివలనగాక ప్రజలవలన నిర్వహించబడవలయునగును.

వీరితపివార నె. కృష్ణస్వామిఅయ్యగారు ప్రసంగించుచు నీదేశమున గలదైన శిల్పశాస్త్రప్రవీణుల సంలహితేకండుటవలన విశేషప్రవృత్తి పాఠశాలాభవనములు మొదలగువానిపైని వృథాగా వ్యయముగునున్నదనియు, పూర్వము శిల్పమున నృత్తిగాభివృద్ధిని యొకవర్గమువారులచేపరచియు వారు 16 వ శతాబ్దానంతరము అదృశ్యమైనదియు బలికిరి.

పాఠశాలారా! ఈ ప్రబోధినినబడిన ప్రసంగము తెంతయు బ్రశంసనీయము. అందుశిల్పము నుద్ధరింపబోయితిమి వందనీయులు. అయిననుశిల్పమునే యిచ్చునని కలగ్గుచిగదెట్లుకొన నవశ్యమారు లేకపోలేదు. వానితిగతుల ను దీనిని మన్నింపవలసి తెను. శిల్పమునుద్ధరింపవలెను. శిల్పులప్రసక్తియు పరగము లేదు. అనిగా నెప్పుడెప్పుడు శిల్పమును వృద్ధిగదానుదురో వారిని సోదా ను బడి వాకలక ఆ శివు దుగదేనబట వీరి యభిప్రాయము

అందు కన్నతపరీక్షలందు త్రిపురై న విద్యార్థులే శగినవారు. ప్రస్తుతపు దేశ కాలస్థితులనుబట్టి వీరియభిప్రాయము విపరీతముకాదు. శిల్పమును కులవృత్తి గ నవలంబిండువారు విశ్వబ్రాహ్మణులు. వారెట్టిదేశమున్నారని చిత్రకళ, అందు కౌశలమును జాలచరణము గోల్పోయిరి. దానిని దిజిగి సులభముగ వృద్ధిచేసికొనగల సామర్థ్యము వీరియందున్నను వీరింగూర్చి యభిమానముజూపు వారు లేనలేరు. స్వజాత్యభిమానహస్త్యులగు విశ్వబ్రాహ్మణులు పశ్చిమయాద రణ కర్తులుగారని యొప్పుకొనకతప్పదు. వీరు లాభముండవలయునన్న రెండేమార్గములున్నవి. సాధారణవిద్యనభ్యసించి యాత్మగౌరవపూరితులై యితరులతో సరిసమానముగ వర్తింపగల్గినచో నప్పుడొప్పువలెను స్నేహ భావమువలన నితరులయాదరణను బూర్వముగ సంపాదించుకొని యభివృద్ధికివచ్చుటయొకటి. వరస్పరాసురాగముచేత స్వజాతివారలయందు నిష్కాపట్యము వహించి విద్యావ్యాపకముచేసి నొలడారులకు సహాయము చేసెకొనును. సమష్టిప్రయత్నమువలన నభివృద్ధివచ్చుట రెండవది. సాధారణపాఠశాలలందు విద్యగరము బాలురలో విశ్వబ్రాహ్మణబాలు రెందరుగలరో, ఉద్యోగులసంఖ్యలో వీరిసంఖ్యయెంతగలదో విచారించినయెడల మొదటిమార్గ మెంతదావుగ నున్నదో తెలియును. విశ్వబ్రాహ్మణముహూజనసభలలోని శిశ్నానము రెంతయోచరణయాపము నడచునున్నదో, మూలనిధి యెంత పెంపొందుచున్నదో ప్రబోధనయొక ప్రబలముగ నున్నదో విచారించిన రెండవదానిభలము విశదముగును. వీనిలాభములందుట విశ్వబ్రాహ్మణుల విసిగ్గనిప్రయత్నములనై సాధారణుడియైనది. ప్రతి విశ్వబ్రాహ్మణుమీను శ్రద్ధతో నీయంతశమును విచారించుకొనవలసియున్నది.

నీతికథ.

(పూ!! పాపములారి కనకదుగ్గారిబ)

. పూర్వ మొకరాజుగలడు. అతడు మిగుల సద్గుణుడు. చాల విద్యాధితుడు. యశస్వినియెడల ముగల భక్తిగలవాడు. కాని ఒక దు

ద్రుణముమాత్రము కలదు. ఆదియేమనగా జూదమాడుట. అందువలన మనుజుడు చెడిపోవునని యెరుగనివాడు కాదు. తగువారు చెప్పినను వినకపోయెను. తుదకు రాజీహూడ చెప్పెను. ఆమెమాటయునువ్యర్థమయ్యెను. అందువలన నామె రాజుగారిని జూదమాడవలదని చెప్పమని పండితునితోచెప్పెను ఆయని ' నీరుచెప్పగా వినక నేనుచెప్పిన వింతుగాని అయినను ఒక ఆలోచన చేసి మాచెదను ' నెను. రాజుగారికి యితీశ్వరులయెడల మిగుల భక్తిగావున నేను యతిరూపమునవచ్చి చెప్పెడినిని నిశ్చయించుకొని ఒకనాడు యతిచేషముదాల్చి మారింసమయ్యను కాలముయొద్ద గూర్చుంచెను. ఏకాదశమండీయో రాజునకుడు యతినిజూచి నమస్కరించి ' స్వామీ మాయంతికిరావలసినది. బిత్త చేసెదను. ' అనగా నాకు మారింసారణ కావలెనని యతిచెప్పెను. ' షమీ యిటు మారింసాహారమును తీసికొనవద్దగా ' అని రాజుడుగగా, ' మారింసము మాత్రముగాదు సారాయిమాడ కూడలెను. ' అనగా రాజువీరితప విను. ' అని తగాదు నాచెంత నొక వేశ్యమాడ నుండవలయును. అప్పుడు ఇరువురమును త్రాగుదు తినుదు సంతోషముగానుండుము. అని యతి చెప్పెను. చెక్కోరకు షబ్బుకావలెనే మీకు సంవాదనియ్యెను, అనగా బూదమాడిగలిగెదను. పండిత నాడు దొంగతనముచేయుదును; అనియతిచెప్పెను. జూదమాడుటయు, దొంగతనముచే యుటయుమాడ నెరుగదుగా! అని రాజుపే నెను. అంతకింటి మనుజుడు చెడిపోవుమార్గముకలదాయని యతిచెప్పగా రాజునమస్కరించి స్వామీ మన్నింపుము అని జూదమాడుటమాడవేసెను.

నీతి-నివరైనను జ్ఞానవంతులు శస్యచేసినయెడల బుద్ధిచెప్పినతర్జునలో గ్రహించి దిద్దుకొనెదరు. అట్లానును గ్రహించుటలగు. పుష్పకలవాడు, నువ్వు పానము, జూదము, జారత్వము, దొంగతనము మున్నగు దురభ్యాసములకు పశవడినియెడల బుద్ధివంతులు తగినట్లు చివాట్లువెట్టవలయును.

విచిత్ర ప్రసంగము.

అనందరావు—అయిందా... ఆపిల్ల... వివాహం

అచార్యులు—(మొగనుచిట్టింది) ఏమీ యెవరన్నా! చాలులే నీమాటలు నీవును.

అనం—ఏమండీ అంతకోపంయెందుకు? పిల్లకు పెండ్లి చెయ్యరా చూడు! వివాహం స్థిరమైనదా అంటే తప్ప.

అచా—సరే నాకూ తెలుసును. మాటమాట్లాడితే రెండ్రాళ్ళావుతూ వుంటుంది. అయిందా అంటే రజస్వలమాట కాగూడదు?

అనం—నీను పిల్లకు పెండ్లి అయినదా? అన్నాను. రజస్వలకూడా అయిందా? అయితే సంతోషమే.

అచా—మీకు సంతోషం కాకేమి? నేనా బిల్లోకటిపెట్ట్యారుగా పేటకం.

అనం—బిల్లు మీ గొంతుపిసికినదాయేమి? మీపిల్లకు రజస్వలానంతిరకావాహం చేస్తేనేగాని పట్లగాదిన్నదా? కూడదని అంటారుగాని చేస్తూనేవుంటారు.

అచా—ఛీ ఛీ ఎవరుచేస్తారు?

అనం—ఎవరా? మొన్న బుచ్చయ్యగారి నాగయ్యగారి సుబ్బయ్యగారి కూతురు పెండ్లికాల్యా. ఆపిల్ల ఇదివఱకే రజస్వల అయిందని బస్తీలో గోల మీరందరూ పెత్తనంచెయ్యలేదా? బిల్లోకటివచ్చింది తంటా!

భార్య—బియ్యే ప్యాసయ్యేవరకు మనబ్యాంకుకి పెండ్లిచేసేదిలేదని మొన్నకాన్స్ట్రీగారితో చెప్పారే ఇప్పుడు మళ్లీ అలాచిస్తావున్నారెందుకు?

భర్త—ఓనీ పిచ్చిదానా నీకు తెలియదలే వుండు. చాత్రివచ్చినవారు రెండు వందలరూపాయలు కట్టం ఇస్తానన్నారు.

భార్య—పెండ్లిచేస్తే ఇంకా వదులుసాగుతుందా?

భర్త—సాగినంత సాగుతుంది. అయినా సాగకేమి చేస్తుందిలే. బియ్యేపా
నయ్యేవరకు వారినే కర్కులుభరించుమని అంటాను.

భార్య—ఎప్పుడంటారా.

భర్త—ఇప్పుడు మొప్పుకోకపోయినా తరువాత అస్తమి మనకేవస్తుంది. వారికి
ఈ వక్క పిల్ల కాయె.

వివాహవార్త.

తెనాలి తాలూకా మర్రిచాలలో బ్రహ్మశ్రీ అత్తలూరి పున్నయ్యగారి నా
వ అయిదవకుమార్తెల వివాహము 20-5-15 తేదీన జరుగబడెను. గోవింద
మ్మనుబ్రహ్మశ్రీ కోర్లమూడికాంతయ్యగారికుమారుడు మల్లిఖార్జునాచార్యులకున
మహాలక్ష్మమ్మను బ్రహ్మశ్రీ మంగళాపురపు కోట్లంగంగారిఅన్నకుమారుడు స
బ్రహ్మణ్యమునకును నొసగబడెను. వివాహములు సంస్కారణాను కూలవ
గ జరిపునయత్నము లీవివాహమున జరుగబడెను. బ్రహ్మచర్యము, విక
త్యము, వివాహములు మున్నగువానినిగూర్చి యుపన్యసించబడెను. స్త్రీవిద
నుగూర్చి బాలికలచే నుపన్యసించబడెను. స్త్రీలు, నీతి, ధేను, ధర్మ
లు మున్నగువానిని బోధించుచు చక్కనిపాటలను పాడిరి. కాని అలుకస
యమున వరులచేతను వరులవక్షమువారిచేతను శుక్రమడుగబడెను. కనా
వరశుక్రములు నిషేధములను తీర్మాన మిచ్చునిషేధించబడెను. రెండుగ
టలకతకుగ్రవలేని చర్చజరిగినది. ఎట్టకేలకు కన్యదాతనుపీడించి చెరియొ
నవరను నిచ్చునటుల నొడవబడిచి ఆడుబిడ్డలుగలవారి బిరుదులును, దీక్షలు
నిలువజాలవనుట సుప్రసిద్ధముగావించిరి. కడుపార కన్నబిడ్డలను తమ
స్వయంకై ప్రీతిపూర్వకముగా నొసగుచున్న కన్యదాతలకు వసలుకృతజ్ఞా
నుండుటకుమారుగా వారిహృదయమును తపింపజేయుటయు, సంఘమునొ
నాయకులే తీర్మానమునకు విముఖులగుటయు శోధనీయము.

